

Ühises lootuses

Katoliiklaste ja luterlaste ühine reformatsiooni 500. aastapäeva meenutamine

**Tema Eminentis kardinal Kurt Koch,
Kristliku Ühtsuse Edendamise Paavstliku Nõukogu president**

Pastor dr Martin Junge, Luterliku Maailmaliidu peasekretär

Aastal 1517 avaldas munk Martin Luther Wittenbergis, Saksamaal oma vastuseisu laialdaselt levinud indulgentside müügi praktikale. Seda tegi ta oma teoloogiliste ja vaimulike veendumuste tõttu. Tema avalik ülesastumine vallandas põhjaliku muutuste protsessi juba niigi keeruka sotsiaalse, poliitilise ja majandusliku murrangu olukorras. Kuigi Lutheri eesmärgiks ei olnud kunagi uue kiriku loomine, lõhestasid järgnevad arengud Lääne kristluse lõpuks kaheks ning põhjustasid kokkupõrkeid ning vägivalda, mille järelmõjud on tunda veel tänapäeval. Reformatsiooni sajandad aastapäevad on senini olnud poleemika ja vastanduste allikaks konfessioonide vahel.

Kuid seekord on teisiti. 31. oktoobril 2016 on paavst Franciscus Rooma-Katoliku Kiriku poolt ning piiskop Munib Younan ja pastor dr Martin Junge 145 kirikut ühendava Luterliku Maailmaliidu esindajatena ühekoos võõrustajateks reformatsiooni ühisel meenutamisel, millega juhatatakse sisse selle 500. aastapäev.

Esimest korda ajaloos meenutavad katoliiklased ja luterlased üle kogu maailma reformatsiooni aastapäeva ühiselt. See pöördeline sündmus peegeldab viiekümne aasta jooksul rahvusvahelises katoliiklaste ja luterlaste dialoogis tehtud edusamme. Vatikani II Kirikukogu oluliste otsuste järel algatatud dialoog on viinud vastastikuse mõistmiseni. See on aidanud ületada paljusid eriarvamusi ning, enamgi veel, tekitanud usalduse. See on kinnitanud ühist veendumust, et rohkem kui lahtavat, on katoliiklaste ja luterlaste vahel ühendavat. Dialoogis on väljendatud sügavat usuveendumust, et ristimises on katoliiklased ja luterlased kutsutud ühte ihusse.

Kuid ühine meenutamine väljendab ka tugevnenud suhteid ja sügavamast vastastikust mõistmist, mis on saavutatud teenimises ja tunnistamises mitmel pool maailmas. Luterlased ja katoliiklased on, sageli tagakiusamise, vaenu ja kannatuste äärmuslikes oludes, teineteisele lähenenud.

Nende paljude ühisavalduste seas, milleni on jõutud mitme aastakümne pikkuse dialoogi käigus, on määrava tähtsusega Rooma-Katoliku Kiriku ja Luterliku Maailmaliidu poolt aastal 1999 allkirjastatud Ühisavaldus Õigeksmõistuõpetusest. Selle avaldusega said katoliiklased ja luterlased üle kuueteistkümnenda sajandi peamise vaidlusküsimuse lahutavatest mõjudest. See tähis katoliiklaste ja luterlaste oikumeenilistes suhetes on ühise meenutamise teoloogiliseks aluseks, mis teeb võimalikuks avaliku töötuse, et minevikutõule pööratakse selg ning ollakse avatud ühtsusele, millesse kirik on kutsutud.

Reformatsiooni 500. aastapäeva ühine meenutamine kannab tähendusrikast pealkirja „Konfliktist osaduseni – ühises lootuses.“ See hõlmab ühist palvust Lundi toomkirikus ning avalikku üritust Malmö Arenal (Rootsis).

„Konfliktist osaduseni“ on ka rahvusvahelise katoliiklaste ja luterlaste ühtsuse komisjoni koostatud raporti pealkiri. Raportis jutustatakse reformatsiooni ajalugu, nii nagu seda ühiselt mõistetakse, analüüsitakse vaidlusaluseid teoloogilisi teemasid ja nimetatakse erimeelsused, mida tänapäeval võib dialoogi ja vastastikuse mõistmise tulemusel pidada ületatuks. Dokumendis nimetatakse ka edasist teoloogilist arutelu ja kokkulepet nõudvaid teemasid, sh iseäranis kiriku, ameti ja armulaua mõistmine. Ühisel meenutamisel keskendutakse tänule, kahetsusele ja ühise tunnistamise kohustusele.

- Tänu: Jumala sõna kui anni eest, selle eest, kuidas see on rääkinud kiriku ja maailmaga uuel viisil ning räägib veel praegugi. Kuid ka reformatsiooni eriliste andide eest, samuti andide eest, mida luterlased ja katoliiklased näevad teineteises.
- Kahetsus: kuna erinevusega tegeledes läks kaduma kiriku ühtsus. Kuid mõeldes ka kohutavatele kannatustele, mida põhjustas lihtsatele inimestele poliitilise ülevõimu taotlustest mõjutatud ja poliitilistel eesmärkidel ära kasutatud teoloogiline vaidlus. Selle tagajärjel sõiditi Euroopas 16. ja 17. sajandil pikki „ususõdu“.
- Ühise tunnistamise kohustus: sest sellal, kui luterlased ja katoliiklased jätkavad ühtsuse otsimist, ei takista neid miski andmast ühist tunnistust usu rõõmust, ilust ja muutvast väest, seda iseäranis vaeseid, tõrjutuid ja rõhutuid teenides. Ühine meenutamine kutsub katoliiklasi ja luterlasi andma – halastuse pärast, mida nad võtavad vastu Kristuses ja Kristuse läbi.

Sellal kui neile kolmele elemendile mõeldakse põhjalikult ühispalvusel Lundi toomkirikus ning ühisavalduses, mille kirjutavad alla paavst Franciscus ja LML president piiskop Munib Younan, siis kolmandat – ühise tunnistamise kohustust – rõhutatakse eriliselt Malmö Arenal, mis mahutab kuni kümme tuhat külalist. Selle avaliku ürituse käigus allkirjastavad koostöökokkuleppe Luterliku Maailmaliidu Maailmateenistus, mis praegu aitab enam kui 2,3 miljonit pagulast terves maailmas, ja *Caritas Internationalis*, mis sügavat muljet avaldavat diakooniatööd tehes abistab puuduses ja hädas olijaid 164 maailma maal. Andes tunnistusi, lauldes ja mõtteid jagades tahavad katoliiklased ja luterlased rõhutada, et nende töötus jätta tüli seljataha ei jää mitte ainult nende kahe osaduskonna vahele, vaid et see kannab vilja kaastundlikus ja armastavas ligimese teenimises sõjast, vägivallast ja keskkonnakahjustustest haavatud ja tükeldatud maailmas.

Kuna nii luterlasi kui ka katoliiklasi kutsutakse jätma tüli ja pöörduma ühise tuleviku poole, on selge, et seda märkimisväärset ja ajaloolist sammu ei saa astuda lahus nende paljudest teistest oikumeenilistest sidemetest. Oikumeenilised esindajad osalevad ühisel meenutamisel, olles katoliiklastele ja luterlastele saatjaks sel olulisel hetkel ning julgustades neid oma kohaloluga teekonda jätkama. Selline oikumeeniline kontekst rõhutab ka veendumust, et kuueteistkümnenda sajandi reformatsioon ei ole asi iseeneses, vaid selle eel ja järel on olnud teisi reformiliikumisi. Erinevad konfessionaalsed traditsioonid on Lutheri algatatud reformatsiooniliikumise vastu võtnud ja omaks tunnistanud erineval viisil.

Maailmas, mis võitleb kommunikatsioonihäirete, järjest sagedasemate vaenu ja laharvamusi õhutavate kõnede, kasvava vägivalda ja konfliktidega, tahavad luterlased ja katoliiklased, ammutades ühisest sügavast allikast – usust kolmainu Jumalasse –, kuulutada avalikult:

- üheskoos liiguvad katoliiklased ja luterlased üha lähemale oma ühisele Issandale ja Päästjale Jeesusele Kristusele;
- dialoogis püsimine on vaeva väärt;
- konflikti seljataha jätmine on võimalik;
- vihkamist ja vägivalda, ka religioonist põhjustatud, ei tohi alahinnata, rääkimata selle õigustamisest, vaid sellele tuleb otsustavalt vastu astuda;
- süngedki mälestused võivad tuhmuda;
- valuline ajalugu ei välista helget tulevikku;
- on võimalik liikuda konfliktist osaduseni ning käia seda teekonda ühiselt ja lootuses;
- lepituses on vägi, kuna see vabastab pöörduma üksteise poole, ent pöörduma ka teise poole armastuses ja teenimises.

Ühine reformatsiooni 500. aastapäeva meenutamine on nii katoliiklastele kui luterlastele suureks julgustuseks nende ühisel tunnistamisel haavatud ja katkises maailmas. Enamgi veel, see innustab

pühenduma veelgi kirglikumale dialoogile, et ületada allesjäänud erinevused ning jõuda loodetud ühtsusele ja seda tähistada.